

[2009] 2 ਜੈਸ.ਸੀ.ਯਾਰ. 470

ਯੰਜਾਬ ਸਟੇਟ

ਬਨਾਮ

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਯਤੇ ਹੋਰ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਯਯੀਲ ਨੰ.319 - 2009 ਦੀ

ਫਰਵਰੀ 16, 2009

(ਡਾ. ਯਰਿਜੀਤ ਯਸਾਇਤ ਯਤੇ ਡਾ. ਮੁਰੁੰਦਰਮ ਸਰਮਾ, ਜੇ. ਜੇ.)

ਨਾਰਰੇਟਿਰ ਡਰੱਗਜ ਯੈਂਡ ਸਾਈਰੇਟਰੋਯਿਰ ਸਬਸਟੈਂਸ ਯੈਰਟ, 1985: ਯਾਰਾ 15 ਯਾਰਾ 35 ਯਤੇ 54 ਦੇ ਨਾਲ ਯੜ੍ਹੀ ਗਈ - ਨਸੀਲੇ ਯਦਾਰਬਾਂ ਦਾ ਰਬਜਾ - 'ਸੁਚੇਤ ਰਬਜਾ' - ਭੁੱਰੀ ਵਾਲੇ ਬਾਰਦਾਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਦੇਸੀ ਯਾਇਯਾ ਗਿਯਾ - ਫੜ੍ਹੀਯਾ ਗਿਯਾ: ਇਰ ਵਾਰ ਰਬਜਾ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਯਦ, ਜੇ ਵਿਯਰਤੀ ਇਹ ਦਾਯਵਾ ਰਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਚੇਤ ਰਬਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬਯਿਤ ਰਰੇ - ਤਤਰਾਲ ਰੇਸ ਵਿੱਚ, ਗਲਾਯਿ ਸੁਚੇਤ ਰਬਜੇ ਸੰਬੰਯੀ ਸਬੂਤ ਸਨ, ਰਬਜੇ ਸੰਬੰਯੀ ਰੇਈ ਸਵਾਲ ਦੇਸੀ ਨੂੰ 313 Cr PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਯਾ ਗਿਯਾ ਸੀ, ਗਈ ਰੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਰੀ ਰਰ ਦਿੱਤਾ - ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1973 - ਯਾਰਾ 313

ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1973: ਯਾਰਾ 313 - ਮੁਲਜਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ - 1985 ਯੈਰਟ ਦੀ ਯਾਰਾ 15 ਯਯੀਨ ਸਜਾਯੋਗ ਯਯਰਾਯ ਲਈ ਮੁਰੁੰਦਮਾ ਚਲਾਇਯਾ ਗਿਯਾ ਯਤੇ ਯਾਰਬੰਦੀਸੁਦਾ ਵਸਤੂਯਾਂ ਦੇ ਰਬਜੇ ਵਿੱਚ ਦੇਸੀ ਯਾਇਯਾ ਗਿਯਾ - ਮੁਲਜਮ ਦੀ ਯਟੀਸਨ ਰਿ ਮੁਰੁੰਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਰਬਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਯਤ ਰੇਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਯਾ ਗਿਯਾ ਸੀ ਯਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ - ਫੜ੍ਹੇ ਗਏ: - ਜਦੋਂ ਯਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੇਸ ਦਾ ਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯਿਯਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਯਾਂਦਾ ਗਿਯਾ ਸੀ, ਯਾਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਬਜੇ ਵਾਲੇ ਯਹਿਲੂ- ਯਜਿਹੀ ਭੁੱਲ ਮੁਰੁੰਦਮੇ ਦੇ ਰੇਸ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਯੁਰਣ ਰੂਯ ਵਿੱਚ ਯਰੁਭਾਵਤ ਰਰਦੀ ਹੈ - 313 ਯਯੀਨ ਜਾਂਚ ਲਈ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ ਮੁਲਜਮਾਂ ਦੀ ਜੇ ਯਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿੱਜੀ ਯੇਸੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੈ - ਗਈ ਰੋਰਟ ਦੇ ਹੁਰਮਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਜਮ ਨੂੰ ਬਰੀ ਰਰਨ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਵਿਚ ਦਖਲਯੰਦਾਜੀ ਦੀ ਰੇਈ ਜਰੂਰਤ ਨਹੀਂ - ਨਾਰਰੇਟਿਰ ਡਰੱਗਜ ਯੈਂਡ ਸਾਈਰੇਟਰੋਯਿਰ ਸਬਸਟੈਂਸ ਯੈਰਟ, 1985 - ਸੈਰਸਨ 15, 35 ਯਤੇ 54 - ਰੁਦਰਤੀ ਨਿਯਾਂ - ਯੌਡੀ ਯਲਟਰਮ ਯਾਰਟਮ

ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਸਮੀਕਰਨ 'may' ਅਤੇ 'shall' - ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ।

ਸਬਦ ਅਤੇ ਵਾਰੰਸ:

ਸੈਕਸ਼ਨ 313(1) CrPC - ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਉਪਬੰਧ (a) ਅਤੇ (b) ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'may' ਅਤੇ 'shall' ਸਮੀਕਰਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਾਰਰੇਟਿਵ ਡਰੱਗਜ਼ ਜੈਂਡ ਮਾਈਕ੍ਰੋਟ੍ਰੇਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਜੈਰਟ, 1985 ਦੇ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭੁੱਲੀ ਦੀਆਂ 16 ਬੋਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਖਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਯੁਲਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੋਂ ਖਿਸਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਯੁਲਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬੋਚ ਲਿਆ। ਜੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਖੱਬਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਯੁਲਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਨ। ਜੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਸਬਾਧਿਤ ਕੀਤੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸੁਚੇਤ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਕਰਿਟਰੀ ਦੀ ਯਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਹੇਲਡ: 1.1 ਕੀ ਇੱਥੇ ਸਚੇਤ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਖਿਛੋਰੜ ਲਈ. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜੇ ਕੁੱਝ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸੀ ਵਿਕਰਤੀ ਬਾਰਦਾਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਸੀਲੇ ਖਦਾਰਥ ਸਨ। ਨਾਰਰੇਟਿਵ ਡਰੱਗਜ਼ ਜੈਂਡ ਮਾਈਕ੍ਰੋਟ੍ਰੇਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਜੈਰਟ, 1985 ਦੀ ਯਾਰਾ 15 ਨਿਰੋਧਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੁੱਲੀ ਦੀ ਖਰਾਲੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। (para 0 ਅਤੇ 11) [478-8, ਸੀ]

ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਅਤੇ ਰੀਮੋਬਰੈਂਸ, ਖੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਭੁੱਜਾ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਏਕਾਈਕਾਰ (1980) ਜੈਸਮੀ 52 ਅਤੇ ਗੁਣਵੰਤਲਾਲ

ਬਨਾਮ ਜੈਮ.ਯੀ. AIR (1972) SC 1756 - ਜੈਲਬ ਬਨਾਮ ਡਰਾਉਨ (1972) 2
ਜ਼ਾਲ ER 561 (HL) ਅਤੇ ਮੁਲੀਵਾਨ ਬਨਾਮ ਅਰਲ ਆਫ ਰੈਬਨੇਸ (1976) 1
ਜ਼ਾਲ ER 844 (QBD) - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1.2 ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਬਜਾ ਸਬਾਥਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਚੇਤ ਰਬਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬਾਥਤ ਕਰਨਾ ਥੋੜਾ ਹੈ,
ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਬਜਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਉਸਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਜੈਰਟ ਦੀ
ਧਾਰਾ 35 ਰਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਨੂੰਨੀ
ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਬਿਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 54 ਦੇ ਮੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ
ਗੈਰ-ਰਾਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਰਬਜੇ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। (ਧੈਰਾ -
17)[479-C]

ਮਦਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਜੈਨਯਾਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਯਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2003) 6 ਸਕੇਲ 483 -
ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2.1 ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਯਾਰ.ਯੀ.ਸੀ. ਖੁਦ ਸਪੱਸਟ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ
ਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ "ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ
ਯੋਗ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ
ਹੈ"। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ
'ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਯਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਰ ਮੈਰਿਸਿਮ ਜੈਡੀ
ਅਲਟਰਮ ਧਾਰਟਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਖਾਲਣਾ
ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ "ਹੋ ਸਕਦਾ
ਹੈ" ਸਬਦ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ _ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਸਵਾਲ
ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਰਾਇਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦਾ। ਖਰ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ
ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਯੋਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਇੱਕ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਖੈਰਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ,
ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ

ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੋਸੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਯੈਰਾ 31 ਅਤੇ 33) [484-H; 485-ਏ, ਬੀ, ਸੀ]

ਜੈ ਦੇਵ ਬਨਾਮ ਯੰਜਾਬ ਰਾਜ AIR (1963) SC 612 -'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੀਤਾ

2.3 "Shall" ਸਬਦ ਕਲਾਜ (ਬੀ) ਕੋਡ ਦੇ Section 313(1) ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਰੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਸੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਖਾਲਣਾ ਰੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਸਦੇ ਵੱਡੇ ਖੱਬਧਾਤ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਰੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਦੋਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਤਮੱਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰੀ ਖਰਚਾ ਝੱਲਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਧਰੁੱਚਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤ ਕਾਰਨ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤੰਗੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਧਾਅ ਅਧਣਾਓ। ਸੰਗਿਤਾ ਦੀ 313 ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ. (ਯੈਰਾ 37) [484-ਸੀ ਡੀ)

2.4 ਜੇਕਰ ਦੋਸੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੋਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖ਼ਰਾਬਨਾ ਰੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਚਿਤ ਖਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਹੁਕਮ, ਬਸਰਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਏ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ ਸਾਮਲ ਰੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ: (ਏ) ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਮੁਸਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ; (ਬੀ) ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਫ਼ਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖੱਬਧਾਤ ਨਹੀਂ ਰੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ (ਸੀ) ਇੱਕ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧੜਾਅ 'ਤੇ ਉਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ

ਰੇਸ ਰਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ।

AIR (1990) SC 52 ਯੈਗਾ-13 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ।

F AIR (1972) SC 1756 ਯੈਗਾ - 15 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ।

(1972) 2 All•ER 561 (HL) ਯੈਗਾ - 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।

(1976) 1 ALL ER 844 (QBD) ਯੈਗਾ - 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ।

(2003) 6 ਸਕੇਲ 483 ਯੈਗਾ - 17 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।

G AIR (1969) SC 381 ਯੈਗਾ - 20 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਦਾ ।

AIR (1953) SC 468 ਯੈਗਾ - 23 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਦਾ ਹੈ ।

(1973) 2 ਸਕਿੰਟ 793 ਯੈਗਾ - 29 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ।

AIR (1963) SC 612 ਯੈਗਾ - 31 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਦਾ ਹੈ

ਰਿਹ ਮੀਨਲ ਯਥੀਲੀ ਯਥਿਰਾਰ ਖੇਤਰ: ਯਥਰਾਥਿਰ ਯਥੀਲ No. 319 of 2009

2003 ਦੀ ਰਿਹ ਮੀਨਲ ਯਥੀਲ ਨੰਬਰ 2163-SB ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਯੰਜਾਬ ਯਤੇ
ਹਰਿਯਾਣਾ ਗਾਈ ਰੋਰਟ ਦੇ 1.7.2005 ਦੇ ਯੰਤਿਮ ਨਿਰਣੇ ਯਤੇ ਯਾਦੇਸ ਤੇਂ ।

ਦੁਲਦੀਯ ਸਿੰਘ, ਯਥੀਲਰਰਤਾ ਲਈ ਸੀ.

ਸੀਤਲ ਯਰਸਾਦ ਜੁਨੇਜਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ।

ਵੱਲੋਂ ਯਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਯਾ ਗਿਯਾ

ਡਾ. ਯਰਿਜੀਤ ਯਾਸਾਇਤ, ਜੇ.

1. ਰਿਯਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

2. ਖੰਜਾਬ ਰਾਜ ਖੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਗਾਈ ਰੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਧੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਧੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਵੀਂ ਗਿਣਿਆਂ ਮੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਨਾਰਵੇਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ (ਸੰਖੇਪ 'ਐਕਟ')। ਹੋਰ ਨੂੰ ਦਸ ਮਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਕਿੱਲੋ ਭੁੱਕੀ ਦੀਆਂ 16 ਬੋਰੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

3. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਨੁਸਾਰ 9.7.1999 ਨੂੰ ਐਸ.ਆਈ ਰਿਸ਼ਮਨ ਕੁਮਾਰ ਹੋਰ ਯੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਖਿੰਡ ਕਾਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਗਾਜੇਵਾਸ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖਿੰਡ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਜੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚਕਾਰ ਪਈਆਂ ਬੋਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯੋਰਤਾਂ। ਯੁਲਿਸ ਖਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਿਸ਼ਮਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਯੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮੁਲਜ਼ਮ (ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਗੁਰਜੈਲ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਹੋਈ) ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਕੇ ਐਸ.ਪੀ.ਓਜ਼ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਫੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਗਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁੱਫ਼ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਰਾਹੀਂ ਐਸ.ਆਈ ਰਿਸ਼ਮਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਡੀਐਸਪੀ ਸਮਾਣਾ ਸਰੀ ਪਰਮਵੀਰ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਜ਼ਟਿਡ ਵਿੱਚ ਬੈਗ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਕੈਮੀਕਲ ਤੋਂ

ਉਲਟ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚਲਾਨ ਖੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੈਰਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਇਸਤਹਾਸਾ ਖੱਬ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਬੂਤ। ਇਸ ਨੇ ਜੈਮ.ਆਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1), ਜੈਚ.ਸੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2), ਡੀ.ਜੈਮ.ਪੀ.ਪੀ.ਜੈਮ. ਗਿੱਲ (PW-3), ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ (PW-4), ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ (PW-5) ਅਤੇ SI ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (PW6)।

5. ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਖਯੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖੋਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਯੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਖਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਜੈਮ.ਜੈਚ.ਓ., ਬਾਣਾ ਦਿੜ੍ਹਬਾ, ਜਿਲਾ ਮੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਏ.ਜੈਮ.ਆਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਯੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 16.4.1987 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਖੁੱਤਰਾਂ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਬਖੋਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਤੀਜੇ ਖਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਯੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੈਬੀਅਸ ਕਾਰਖਮ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਜੈਮ.ਜੈਲ. ਭਗਤਾ, ਮੁਖਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਹਾਈਕੋਰਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਏ.ਜੈਮ.ਆਈ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਯੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਰਿਸਵਤ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਰਟ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਣਗਾਨੀ ਜ਼ੈਰਟ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਖਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 1000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਜੈਮ.ਆਈ. ਫੋਰ, ਗੁਰਮੇਵਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਡੀਜੈਮਪੀ ਰੋਲਵੇ ਸੀ, ਨੇ ਆਖਣੇ ਖੁੱਤਰ ਅਤੇ ਜੀਜਾ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜੀਜਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ

ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਰੋਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਯੁੱਤਰ ਯੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਖੋਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਖੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਗਾਈ ਰੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਖਟੀਮਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਯੁਲੀਸ ਵਿਭਾਗ ਉਸ ਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਸਮਣੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਰੋਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ ਸੀ। ਦੋਸੀ ਨੇ 24.5.2003 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਮ.ਯੀਮਾਨ, ਵਧੀਕ ਮੈਮਨ ਜੱਜ, ਸੰਗਰੂਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਮਦੀਰਮੁਦਾ ਰਾਖੀ ਅਤੇ 1987 ਦੀ ਰਿਸ਼ਮੀਨਲ ਰੰਟੈਂਥਟ ਖਟੀਮਨ ਨੰਬਰ 13 ਦੀ ਫੋਟੋ ਰਾਖੀ 02 ਮਾਰਚ 1987 ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋਸ ਵਾਜਬ ਸੱਚ ਤੋਂ ਖਰੇ ਸਬਾਧਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਮੁਣਾਈ ਗਈ।

7. ਗਾਈਰੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਖੱਬੇ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਚੇਤ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਖੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਰਿਸ਼ਮੀਨਲ ਖਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 313 (ਸੰਖਿਅਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਕੋਡ') ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਰੀਖ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਗਾਈ ਰੋਰਟ ਨੇ ਅਧੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਰੀਬ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੁਚੇਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਹਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਯੀ.ਸੀ. ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ।

8. ਅਧੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਅਧੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਖੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਾਈ ਰੋਰਟ ਮੁਚੇਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਖਹਿਲੂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਯੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ।

9. ਦੂਜੇ ਖਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਖੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਇੱਥੇ ਮੁਚੇਤ ਕੋਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਈ ਰੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

10. ਰੀ ਹਰ ਇੱਕ ਰੇਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਖਿਛੋਰੜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੁਚੇਤ ਰਬਜਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਤੱਥ ਉਜਾਗਰ ਰੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸੀ ਵਿਆਰਤੀ ਬਾਰਦਾਨੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਸੀਲੇ ਖਦਾਰਥ ਸਨ।

11. ਧਾਰਾ 15 ਖਾਬੰਦੀਸੁਦਾ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਰਬਜੇ ਨੂੰ ਆਖਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 15 ਐਰਟ ਦੇ ਆਯਿਆਇ IV ਵਿੱਚ ਖਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਜਿਹੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਰਬਜੇ ਲਈ ਆਖਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਸ ਰੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਬਜੇ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ ਰਬਜਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 15 ਭੁੱਰੀ ਦੀ ਖਰਾਲੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਸਜਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

12. ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਰੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਬਜੇ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਭਾਵ ਸੁਚੇਤ ਰਬਜਾ ਆਤੇ ਆਜਿਹੇ ਰਬਜੇ ਦੀ ਖਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ ਹਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ, ਧਾਰਾ 15 ਆਰਸਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

13. ਸਮੀਰਰਨ 'ਰਬਜਾ' ਇੱਕ ਬਹੁਰੂਪੀ ਸਬਦ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਗਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਰਮੰਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿਛੋਰੜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਰਥ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੁਖਰਡੈਂਟ ਆਤੇ ਰੀਮੈਂਬਰੈਂਸਰ, ਖੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਆਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਭੁੰਜਾ ਆਤੇ ਉਆਰਐਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। (AIR 1980 SC 52), ਸਾਰੇ ਰਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ "ਰਬਜੇ" ਦੀ ਯੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕਯੂਰਨ ਆਤੇ ਸਟੀਕ ਖਰਿਭਾਸਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ।

14. 'ਚੇਤਨ' ਸਬਦ ਦਾ ਆਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵਿਸੇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ। ਇਹ ਮਨ ਦੀ ਆਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਹੈ।

15. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਣਵੰਤਲਾਲ ਵਰਸਮ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਰੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਐਮ.ਪੀ. (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1972 ਐਸ.ਸੀ. 1756) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰੇਸ ਵਿਚ ਰਬਜਾ ਭੇਤਿਰ ਰਬਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਖਰ ਉਸਾਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੇਖ

'ਤੇ ਸਰਤੀ ਯਾ ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਯਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਤਿਰ ਰਬਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਸਰਤੀ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਯਯੀਨ ਹੈ।

16. 'ਰਬਜਾ' ਸਬਦ ਦਾ ਯਰਬ ਹੈ ਰਬਜੇ ਦਾ ਰਾਨੂੰਨੀ ਯਯਿਰਾਰ (ਵੇਖੋ ਹੈਲਥ ਬਨਾਮ ਡਰਾਊਨ (1972) (2) ਸਾਰੇ ER 561 (HL)। ਇਰ ਦਿਲਚਸਯ ਖਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਰੇਈ ਵਿਯਕਤੀ ਯਾਯਣੀ ਖਾਂ ਦੇ ਰੇਲ ਯਾਯਣੀ ਯੱਗ ਦੀ ਬਾਂਗ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਫਲੈਟ ਜੋ ਉਸਦੇ ਯਾਯਣੇ ਘਰ ਨਾਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਯਤ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਉਸੇ ਦੇ ਰਬਜੇ ਵਿੱਚ ਖੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਬਜਾ ਸਬਾਯਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਯਦ, ਜੋ ਵਿਯਕਤੀ ਇਹ ਦਾਯਵਾ ਰਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ ਰਬਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਸਬਾਯਤ ਰਰਨਾ ਯੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਬਜਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਉਸਦੇ ਵਿਸੇਸ ਗਿਯਾਨ ਦੇ ਯੰਦਰ ਹੈ। ਯੈਰਟ ਦੀ ਯਾਰਾ 35 ਰਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਯਲਬਯ ਯਾਰਨਾ ਦੇ ਰਾਰਨ ਇਸ ਯਗੁਦੇ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਨੂੰਨੀ ਖਾਨਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੈਰਸਨ 54 ਦੇ ਖਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ ਸਬਿਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ-ਰਾਨੂੰਨੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਰਬਜੇ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਯਾਰਨਾ ਵੀ ਉਯਲਬਯ ਹੈ। ਇਹ ਸਬਿਤੀ ਖਦਨ ਨਾਲ ਯਾ ਤੇ ਹਿਯਾਚਲ ਯਰਦੇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਰਸਸ ਰਾਜ (2003 (6) ਸਰੇਲ 483) ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਰੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

18. ਵਰਤਖਾਨ ਰੇਸ ਵਿੱਚ, ਗਲਾਂਕਿ, ਸੁਚੇਤ ਰਬਜੇ ਸੰਬੰਯੀ ਸਬੂਤ ਸਨ, ਯਰ, ਬਦਰਿਸਖਤੀ ਨਾਲ, ਰਬਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਯਤ ਰੇਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਯਾਰਾ 313 ਸੀ.ਯਾਰ.ਯੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੁਚੇਤ ਰਬਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੀ ਯਾਰਾ 313 ਸੀ.ਯਾਰ.ਯੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਰਸਖੀਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

19. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਯਦਾਲਤ ਦੇ ਰੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਯਿਯਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

20. ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸਨ ਦਾਸ ਗੁਰਟਾ ਯਾ ਤੇ ਘੱਫਖੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਰਸਸ ਰਾਜ (ਏਯਾਈਯਾਰ 1969 ਯੈਸਸੀ 381) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਯਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਗਾ ਕਿ ਵਰੀਲ ਫੈਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1898 ਦੀ ਯਾਰਾ 342 ਦੇ ਉਦੇਸ ਲਈ ਦੋਸੀ ਦੀ ਨੁਖਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਰਰ ਸਰਦਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਯਦ ਇਸ ਦਾ ਜਿਰਰ ਰੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) 'ਯੁਰਾਣਾ ਰੇਡ' ਜੋ ਵਰਤਖਾਨ ਵਿੱਚ ਯਾਰਾ 313 ਸੀ.ਯਾਰ.ਯੀ.ਸੀ.

21. ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਯੂ.ਐ.ਸੀ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"313. ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕਤੀ।- (1) ਹਰ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਖੋਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ-

(a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੜਾਅ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਖੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ;

(ਬੀ) ਇਸਤਹਾਸਾ ਖੱਬੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇਗਾ:

(c) ਬਸਰਤੇ ਕਿ ਸੰਮਤ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ।

(3) ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਖੋਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹੈ ਵਚਨਬੱਧ।"

22. ਖੁਸ਼ਾਈ ਸੰਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਖੂਰਵ ਸੰਚਾਲਕ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

342. (1) ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੜਾਅ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ

ਜਿਹੜੇ ਸਵਾਲ ਰਹ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇਸਤਹਾਸਕ ਖੱਬੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਸ 'ਤੇ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਰਹੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਰਹਨਾ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ; ਖਰ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਜਿਊਰੀ (ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ) ਅਜਿਹੇ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

(3) ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਚਨਬੱਧ ਰੀਤਾ ਹੈ।

(4) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।"

23. ਇਸ ਸਬਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਯੁਗਾਣੀ ਸੰਗਿਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ ਅਮਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹੇਤ ਸਿੱਖ ਭਾਗਤ ਸਿੱਖ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਰਾਜ (ਏਯਾਈਯਾਰ 1953 ਐਸਸੀ 468) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ:

“ਕਮਿਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਸੈਸਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਯਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਿਯਾਨ ਰਹਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

24. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਯੁਗਾਣੇ ਕੋਡ (ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 315 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 342-ਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਰਹਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰਹਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

25. ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਮਨ ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਰੋਸ (ਸੁਖਰਾ) ਵਿੱਚ ਖੁਰਾਣੇ ਰੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 342 ਅਤੇ 342-ਏ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਹਵਾਈ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਰੀਤੀਆਂ:

"ਧਾਰਾ 342-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸੀ ਹੀ ਵਿਯਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਰੀਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸੀ ਦੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬਦਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 342-ਏ. ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਕਿਸੇ ਵਰੀਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੌਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸੱਚ ਸੰਭਨ ਦਾ ਰੂਪ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰੀਲ ਦੋਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਉਹ ਰੰਭ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਰੀਲ ਨੂੰ ਦੋਸੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸਤਹਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਰ ਇਸਤਹਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸੀ ਤੋਂ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਰੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਰੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਰੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। "

26. ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਖਣੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਥਰੋਕਟ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਨੂੰਨੀ ਖੁਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਰੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਰੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਖੁੱਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਰੀਤੀ ਕਿ:

(1) ਸੰਭਨ ਦੇ ਰੋਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਗਾਜ਼ਰੀ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 205 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 540-ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਨਿਸਚਿਤ ਰੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ

(ii) ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਗਾਜ਼ਰੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੋਸੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਰੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

27. ਉਥਰੋਕਟ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦਾ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਖਾਲਣ ਰੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਜਾਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦੋਸੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਭਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛੱਡਣ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਤਗਾਮਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਵੀ, ਲਾਅ ਰਮਿਸਨ ਸੁਚੇਤ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣੀ ਥੈ ਸਰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਰਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਖਤਾ ਲਾਅ ਰਮਿਸਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

" ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਰਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 342 ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ-ਪ੍ਰਮਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਖੜਾਅ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਾਖਰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਰਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

28. ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਦੀ ਦੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰੰਥਿਊਟਰੀਰਰਨ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦੀ ਤਰਨਾਲੇਜੀ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਖਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਾ ਕੇ. ਖਿੱਲਈ (1993 (3) ਸੈਰੰਡ 208) ਵਿਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਸੰਮਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਰਡਸਿਥ ਇੱਕ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਅਧਰਾਧ ਧਾਰਾ 363 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ: (ਐਸਸੀਸੀ ਖੰਨਾ 212-13, ਪੈਰਾ 4)

"ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਧਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 363 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਧਰਾਧ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਲਈ,

ਜਿਹੜੇ ਰੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 205(1) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 317- ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਗਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ (b) ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੀ ਵਿਉਂਤਿਕਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।"

29. ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਿਵਾਜੀ ਸਹਿਬਰਾਓ ਬੋਬੜੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸਟਰ ਰਾਜ (1973 (2) SCC 793) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ। ਉਸ ਰੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਜੱਜ ਇਸਤਗਾਮਾ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੋਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭੁੱਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ: (ਜੈਮਸੀਮੀ ਪੀ. 806, ਪੈਰਾ 16)

"ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਰਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਕੋਈ ਦਾ ਯਿਯਾਨ ਹਰ ਉਰਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਜੇਕਰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਰਭਯਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ ਖੈਦਾ ਹੋਏ ਧੱਖਯਾਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਬਾਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਮਾਉਣ ਲਈ ਬੁਲਾਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬਾਧਿਤ ਸਬਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਨਾਸਬ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਖੋਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਜਵਾਬ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਅਜਿਹੇ

ਗਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਰਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਯੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਜੇਠਲੀ ਆਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

30. ਉਥਰੋਕਤ ਯਹੁੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਠਲੀ ਆਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤੋਂ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨਾਲ ਖੱਬਯਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਖੀਲੀ ਖੜਾਯ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਯੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਯੱਸਟੀਕਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਛੁੱਕਵਾਂ ਬਦਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

31. ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਯਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ? ਸੈਕਸ਼ਨ ਖੁਦ ਸਯੱਸਟ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂ ਦਾ ਯੋਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ "ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਯੋਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ"। ਜੈ ਦੇਵ ਬਨਾਮ ਯੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਏਆਈਆਰ 1963 ਯੈਸਮੀ 612) ਗਜ਼ੇਟਰਗੜਕਰ, ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸੀ) ਨੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਨਿਰਯਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਮ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਯਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਨਿਰਯੱਥ ਯਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: ਯਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਯੱਥਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਨਿਰਯਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਮ ਯਰੀਖਣ ਇਹ ਖੁੱਛਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਛੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੈਂਕਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਦਰ. ਜੇਕਰ ਇਹ ਜਾਯਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਆਕਰਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਖੱਬਯਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।"

32. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਖਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਮੁੱਥ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਯਹੁੱਚਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਆਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਯਹੁੱਚਣ ਲਈ ਲਾਭ ਯਹੁੱਚਾਉਣਾ ਹੈ।

33. ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਯਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮੈਕਸਿਮ ਯੋਤੀ ਆਲਟਰਮ

ਪਾਰਟਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਖਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ "ਜੇ ਸਰਦਾ ਹੈ" ਸਬਦ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੱਚ ਦੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਰਾਇਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦਾ। ਖਰ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਖੋਲ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਬਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਖੱਸਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

34. 34. ਖਰ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸਬਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਤਰਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਕੁਰਾਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨਦਾਰ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਜ਼ਰ ਰਹਿ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ. ਅਸੀਂ ਸਖੱਸਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਸਕਲ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਖਰਚੇ ਸਾਮਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਮੁਸਕਲਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਬਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਖਟੀਮਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਕਹੇ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਚਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਖਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਖੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ (ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਉ? ਅਜਿਹੀ ਸਬਿਤੀ ਵਿੱਚ ਫੰਜ਼ਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਵੱਸ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

35. ਯਥਰਾਯਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ੍ਰੇਣੀ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਸੇਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313(1) (ਬੀ) ਦੀ ਸਖਤੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ "ਸੰਮਨ ਰੇਸ"। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਰੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯਥਰਾਯ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਇੱਕ "ਸੰਮਨ ਰੇਸ" ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਯਥਰਾਯ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਵੈਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਮਰ ਵੈਦ ਤੱਕ ਆਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਯਥਰਾਯ ਸਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਯਥਰਾਯ ਹਨ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਆਤੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਯਥਰਾਯਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗੰਭੀਰ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਘੱਟ ਗੰਭੀਰ ਯਥਰਾਯਾਂ ਵਾਲੇ ਰੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕੀ ਆਦਾਲਤ ਆਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਮਦਦ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਆਜਿਹੀ ਮਦਦ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?

36. ਰੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 243(1) ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਖੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸਬਾਧਿਤ ਵਾਰੰਟ ਰੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਰੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਆਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਖੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਨਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹੀ ਹੱਕ ਹੈ (ਧਾਰਾ 247 ਰਾਹੀਂ)। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੈਮਨ ਰੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸੇਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਯੋਗ ਯਥਰਾਯਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਮਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ (ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 233(2)) ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਜਿਹੇ ਆਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਜਿਹੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਦਾਤਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ, ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਆਜਿਹੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ, ਹੁੱਕ, ਲਾਈਨ ਆਤੇ ਸਿੱਕਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਬਾਯਦ ਵਿੱਚ, ਵਿਸੇਸ ਸੰਕਟਕਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

37. ਆਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸੇਸ ਜਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਆਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਧਰੁੱਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 313(1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ)

ਵਿੱਚ "shall" ਨੂੰ ਯਕੀਨੀਤਾ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਖਾਲਣਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਉਸਦੇ ਵੱਡੇ ਖੱਬੇ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਯਕੀਨੀਤਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ ਯਕੀਨੀਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯਕੀਨੀਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਵੱਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਜਾਂ ਉਹ ਯਕੀਨੀਤਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਲੰਬਾ ਸਫਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀਤਾ ਰਿਟਾਈਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਯ ਯਕੀਨੀਤਾ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

38. ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵੀ ਯਕੀਨੀਤਾ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਯਕੀਨੀਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਯਕੀਨੀਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਯਕੀਨੀਤਾ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨੀਤਾ ਸਰੀਰਕ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਗੁਰਮ, ਬਸਰਤੇ ਯਕੀਨੀਤਾ ਬਿਨੈ-ਖੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ

(a) ਯਕੀਨੀਤਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਯਕੀਨੀਤਾ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨੀਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ।

(ਬੀ) ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਯਕੀਨੀਤਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖੱਬੇ ਖਾਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(c) ਇੱਕ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੱਬੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਉਸ ਸਰੋਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਰਾਇਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏਗਾ।

39. ਜੇਕਰ ਯਕੀਨੀਤਾ ਉਕਤ ਯਕੀਨੀਤਾ ਅਤੇ ਗਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀਤਾ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਹੈ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਵਾਲ ਹਨ ਜੇ ਯਕੀਨੀਤਾ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਡ ਦਾ) ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਗਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ

ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇਸੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਖ਼ਰਮਨਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਮਾਡੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਖ਼ਰਮਨਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ (ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਦਾਲਤ ਖ਼ਰਮਨਾਵਲੀ ਦੀ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਜਾਂ ਕਾਨਕੋਪੀ ਰਾਖੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਲਈ ਦੇਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)। ਜੇਕਰ ਦੇਸੀ ਆਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਵਧਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਵਾਧਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਆਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਛੋਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦੇਵੇਗਾ। ਆਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਜਵਾਬ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

40. ਮਾਡੀ ਗਾਏ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੰਦੇਹ ਵਿੱਚ ਆਖਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਵਿੱਚ ਕਲਪਿਤ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

41. ਉਪਰੋਕਤ ਸਬਿਤੀ ਬਸਵ ਰਾਜ ਆਰ ਖਾਟਿਲ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2000 (8) SCC 740) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ।

42. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਚੰਦਰਕਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਮੁਖਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਮਨ ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਮੁਖਰਾ) ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

43. ਬਸਵ ਰਾਜ ਆਰ. ਖਾਟਿਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਮੁਖਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਖਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਟਲ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੇਲੋੜੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

44. ਜਦੋਂ ਦੇਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 313 ਮੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਕੇਸ ਦਾ ਮਾਰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਆਦਾਲਤ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵਿਚ

ਦੇਖਿਆ ਸੀ। v. ਯੰਜਾਬ ਰਾਜ (2002 (7) SCC 419)। ਯਜਿਗੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਖਰਭਾਵ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਰੇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖਰਭਾਵਿਤ ਰਹਦਾ ਹੈ।

45. ਸਬਿਤੀ ਦੇ ਉੱਘਰ ਹੋਣ ਵਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਯਥੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਜੇ ਕਿ, ਇਸ ਯਨੁਸਾਰ, ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਯਥਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਯਥੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਯਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਯਥੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯਥੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਯਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਯਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਾਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਯਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਯਤੇ ਯਥਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਯਾਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਯੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਖਰਭਾਵਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਯਤੇ ਯਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated by Jatinder Singh, Translator.